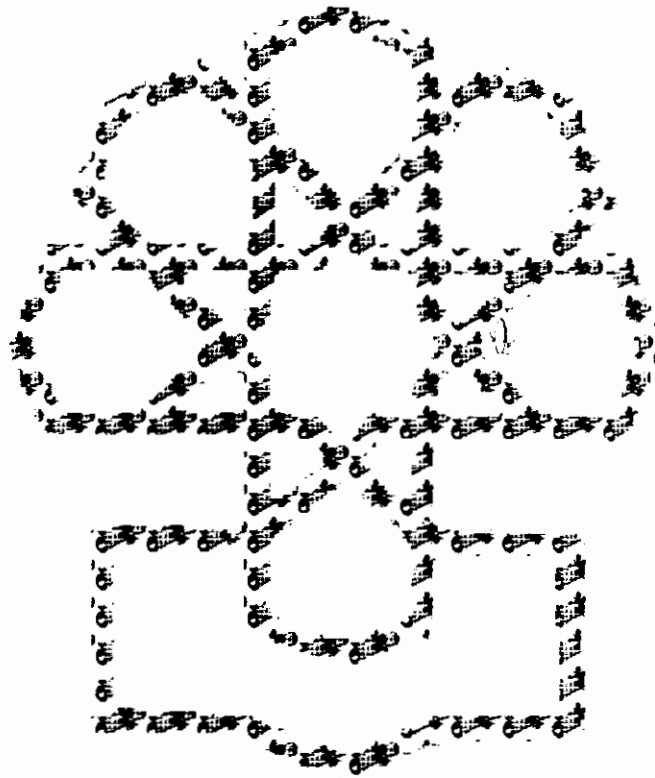

۳۳۰۳۳۳۸
X

مروری فشرده بر

کارنامه مجلس پنجم

معاونت پژوهشی

خرداد ۱۳۷۷

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

کد گزارش: ۳۳۰۳۳۳۸

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

کتابخانه و واحد اسناد

شماره: ۸۶۴۸

تاریخ: ۳۱ / ۳ / ۷۷

در سراسر جهان، مجلس شورای اسلامی تنها مرکزی است که براساس وحی الهی به قانون‌گذاری می‌پردازد. در عین حال برگزیده ملت و تبلور اراده و خواست مردم است که زمینه حضور فعال آنان در تعیین سرنوشت خود و مشارکت در اداره کشور را فراهم می‌سازد. نه تنها مجلس متشکل از نمایندگان مردم و به تعبیر حضرت امام «عصا ره فضایل ملت» است بلکه عملکرد آن به گونه‌ای است که آحاد مختلف مردم آن را همچون خانه خود تلقی کرده و با مراجعه به نمایندگان به طور فعال در طرح مسائل اجتماعی و ارائه پیشنهادهای مختلف شرکت می‌جویند. همچنین با حضور برنامه‌ریزی شده نمایندگان در حوزه‌های انتخابیه، امکان بررسی مشکلات مردم و تبادل نظر با آنان مسیر می‌گردد. به عبارت دیگر مجلس شورای اسلامی زمینه مشارکت آحاد مردم در طرح مسائل و تصمیم‌گیری‌ها را فراهم ساخته است.

از سوی دیگر با عنایت به تأکید امام امت و مقام معظم رهبری درخصوص استفاده از کارشناسان در امر قانون‌گذاری، حرکتی مؤثر در دوره چهارم با تأسیس مرکز پژوهش‌های مجلس انجام شد که امروز شاهد شکوفایی آن هستیم. در حال حاضر لوایح و طرح‌های مجلس با بهره‌گیری از دانش و تخصص صاحب‌نظران کشور در کنار کارشناسان دولت به دور از هیجانات سیاسی بررسی می‌گردد و پس از اطمینان از اعمال دقت‌های کارشناسانه به تصویب می‌رسد. همچنین برخی از نمایندگان محترم که نیاز به کار تحقیقاتی دارند از طریق مرکز پژوهش‌ها برایشان انجام می‌گیرد تا اظهار نظر نمایندگان کارشناسانه گردد. اخیراً با گسترش شبکه کامپیوتر تر خانه ملت، امکان دستیابی نمایندگان به اطلاعات گوناگون فراهم شده است.

مجلس شورای اسلامی با بررسی و ریشه‌یابی مشکلات کشور، اموری همچون اصلاح «ساختار مدیریت اجرایی»، «نظام مالیاتی»، «نظام بودجه‌ریزی»، «قانون برنامه و بودجه»، «حل مشکل اشتغال و حقوق و دستمزد»، «ایجاد پست مناسب برای توسعه سرمایه‌گذاری» و «اصلاح نظام آمار» را در دستور کار قرار داده است. تلاش برای حل این مشکلات در کنار همدلی و همکاری با دولت، فضای مناسبی برای اجرای برنامه‌های قوه مجریه فراهم ساخته است.

۱- عملکرد کمی مجلس پنجم

مجلس شورای اسلامی در راستای عمل به وظایف خویش در طی دو سال گذشته با تشکیل بیش از ۱۹۲ جلسه^۱ به حدود ۲۷۰ مورد طرح و لایحه رسیدگی نموده است که از میان بیش از ۲۳۰ عدد به تصویب رسیده است که نسبت به زمان مشابه مجلس چهارم با رشدی حدود ۲۰ درصد روبه‌رو بوده است. موارد مصوب شامل تمام زمینه‌ها بوده است. بیشترین مورد را قوانین و مصوبات مربوط به

۱. اعداد تقریبی می‌باشد.

توافق‌نامه‌های کشور جمهوری اسلامی با سایر کشورها تشکیل می‌داده است (حدود ۵۰ مورد). در مراتب بعدی مصوبه‌های اداری، اجتماعی، آموزشی حقوقی بودجه‌ای و اقتصادی قرار گرفته‌اند. دو مورد تحقیق و تفحص تصویب گردیده است که یکی در مورد عملکرد تبصره ۵۵ بودجه سال ۱۳۷۴ و شش ماهه اول سال ۱۳۷۵ مربوط به بودجه تهاجم فرهنگی می‌باشد که گزارش نهایی آن نیز قرائت گردید و دیگری در مورد عملکرد بانک سپه می‌باشد که مراحل خود را طی می‌نماید. همچنین در این مدت نمایندگان تعداد زیادی سؤال از دستگاه‌های اجرایی داشته‌اند که به تعدادی از آنها پاسخ گفته شده است.

۲- مروری بر عملکرد کیفی مجلس پنجم

مجلس پنجم کار خود را با پیام مقام معظم رهبری آغاز نمود. دقت و تأمل در این پیام مبارک گویای این مهم است که این پیام می‌تواند به مثابه یک دستورالعمل کلی و چراغی فراراه مجلس قرار بگیرد. مقام معظم رهبری در این پیام به مسائلی اشاره فرمودند که متضمن موفقیت مجلس در عملکرد و ایفای نقش و وظیفه خطیر خود می‌باشد.

ذیلاً سعی خواهد شد تا ضمن مرور نکات اصلی این پیام عملکرد مجلس پنجم در راستای تحقق اهداف مورد نظر مقام معظم رهبری بررسی شود. نکاتی که مقام معظم رهبری بر آن تأکید فرموده‌اند عبارت است از:

- ۱- جهت‌گیری کلی مجلس که باید در سمت و سوی هدف‌ها و شعارها و ارزش‌های متعالی باشد؛
- ۲- مجلس شورای اسلامی باید مظهر وحدت ملی و یکپارچگی و اتفاق همه گروه‌ها و سلاقی و عقاید باشد؛
- ۳- تنظیم صحیح رابطه نزدیک مجلس با دولت از مهم‌ترین وظایف نمایندگان است؛
- ۴- گسترش ارتباط نمایندگان با مردم؛
- ۵- استفاده از اطلاعات کارشناسانه در کمیسیون‌ها و بخش‌های مختلف.

۲-۱- حفظ ارزش‌ها

با پایان یافتن جنگ تحمیلی و شروع حرکت سازندگی کشور، برخی به این فکر افتادند که گویا با پیشرفت کشور دوران ارزش‌های اصیل اسلامی به سر آمده است. حتی امروز برخی می‌گویند انقلاب به پایان رسیده است. این گروه‌ها آنچنان چشم دل به سوی غرب و ارزش‌های مادی دارند که هرگونه توسعه‌ای را تنها از دریچه فرهنگ غربی می‌نگرند و راه و روش غرب را بهترین راه نیل به سعادت می‌دانند. غالباً از سنن الهی غافلند یا اطلاع کمی از آن دارند و تصور می‌کنند که پیشرفت مادی با ارزش‌های الهی قابل جمع نیست. مثلاً اگر از ابزار پیشرفته و فن‌آوری نو استفاده شود خیال می‌کنند که همان روابط که بر محور مادیت بنا شده پذیرفته شده است. چرا که از کشف ارتباط بین «ابزار»، «دستورالعمل‌های نحوه به کارگیری ابزار» و «روح حاکم بر زندگی» که همان قوانین کلی است عاجزند. لذا با مشاهده سازندگی کشور، دوران انقلاب و ارزش‌های آن خاتمه یافته تلقی می‌کنند و با استفاده از فضای باز کشور که در سایه اسلام پدیدار شده شروع به طرح یک سری مسائل ناصحیح می‌نمایند.

مجلس شورای اسلامی با درک هدف‌ها و ارزش‌های متعالی اسلامی، به دور از هیاهوها و هوجبگیری‌های این گروه از شیفتگان غرب، آبادانی و پیشرفت کشور را تنها در پرتو ارزش‌های اسلام و انقلاب جستجو می‌کند و همواره در تصویب قوانین به این امر مهم توجه دارد.

تصویب قوانینی ارزشی نظیر:

- قانون ممنوعیت به کارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه؛
 - ممنوعیت استفاده ابزاری از زن در تصاویر و محتوا، تحقیر و توهین به جنس زن، ترغیب به تشریفات و تجملات، ایجاد تضاد بین زن و مرد از طریق دفاع خارج از موازین شرعی و قانونی از حقوق زنان؛
 - طرح انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس؛
 - طرح‌های تسهیلاتی برای رزمندگان بسیجی، خانواده محترم شهدا و...؛
- در کنار سایر طرح‌ها اشعار به موارد فوق دارد.

۲-۲- حفظ وحدت

مجلس شورای اسلامی همان‌گونه که تبلور اراده و خواست ملت است مظهر وحدت ملی نیز می‌باشد. صاحبان سلاطین مختلف ضمن حفظ راه و روش خود، در تصویب قوانین بیش از هر چیز به مصالح کلی نظام می‌اندیشند و کمتر دیده شده که برخورد با طرح‌ها و لوایح براساس دیدگاه‌های جناحی صورت گیرد. از محاسن این مجلس پرهیز از تشنج و طرح موضوعات جنجال‌برانگیز و حساسیت‌زا از تریبون مجلس است. برخلاف بسیاری از مجالس دنیا که گروه‌بندی‌های سیاسی و دیدگاه‌های حزبی برای دستیابی به قدرت منشأ تصمیمات و اظهار نظرهای نمایندگان می‌باشد، درک روح قوانین و توجه به مصالح کشور، دیدگاه‌های کارشناسی و وظیفه فردی تعیین‌کننده نظرات و تصمیمات نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی می‌باشد. نمایندگانی که از این قاعده کلی تخطی نمایند در حقیقت به عنوان عناصری که به آرمان‌های ملی پشت کرده و به دنبال منافع شخصی و جناحی خود هستند شناسایی می‌گردند.

حضور برادرانه و کارشناسانه نمایندگان محترم با سلاطین مختلف در کمیسیون‌های مجلس، کمیسیون‌های تلفیق برای بررسی بودجه و کمیسیون‌های موارد خاص گویای این همدلی و وفاق نمایندگان مردم می‌باشد. همچنین رأی اعتماد به کابینه ریاست محترم جمهور به دور از مسائل سلیقه‌ای و جناحی و فقط اعمال بررسی‌های کارشناسانه در این مورد هم یکی دیگر از مصادیق این وحدت و همدلی می‌باشد.

۲-۳- همدلی دولت و مجلس

دولت و مجلس، هر یک در جایگاه خود به حل مشکلات و معضلات کشور اهتمام دارند. مجلس شورای اسلامی تمامی مساعی خود و توان کارشناسی موجود را به خدمت گرفته تا با تصویب قوانین مناسب، زمینه‌ساز خدمات اجرایی کشور باشد. مجلس ضمن حفظ استقلال خود با به کارگیری ابزار قانونی از جمله تذکر، سؤال و تحقیق و تفحص به تعبیر مقام معظم رهبری همچون چشمی تیزبین بر حسن اجرای وظایف قوای دیگر نظارت داشته است و با ارائه طریق به مسئولان و تأمین ابزار قانونی لازم در اصلاح امور کوشیده است. هم‌اکنون کمیسیون‌های مختلف مجلس ضمن بهره‌گیری از کارشناسان مختلف، در بررسی کلیه امور نظرات و دیدگاه‌های مسئولان دولتی را جویا شده، لحاظ نظرات و خواسته‌های دولت اقدام به تصمیم‌گیری می‌نمایند. مواردی نظیر:

- مشارکت و مساعدت در برگزاری کنفرانس سران کشورهای اسلامی؛
 - شرکت برادرانه و کارشناسانه در طرح ساماندهی اقتصادی دولت محترم؛
 - بررسی قانون بودجه ۱۳۷۷ کل کشور و توجه به مسائل و مشکلات دولت در آن.
- را می‌توان به عنوان نمونه‌هایی از این روح همکاری و تفاهم عنوان نمود.

۲-۴- گسترش ارتباط نمایندگان با مردم

در رابطه با این فراز از دستورالعمل مقام معظم رهبری نیز ضمن تأکید بر این نکته که اصولاً این کار جزء وظایف اصلی نمایندگان می‌باشد که با تمام قدرت نیز به آن عمل می‌کنند توجه به مواردی نظیر:

- حضور نمایندگان در تعطیلات مجلس در حوزه‌های انتخابیه خویش و همچنین از طریق تصویب طرح‌هایی که توسط مردم و به خواست آنها بررسی و تصویب شده است مانند:

- طرح گشایش مدارس در ابتدای مهرماه؛

- بررسی مشکلات نظام جدید آموزش متوسطه در کمیسیون خاص؛

- بررسی و درخواست اصلاح ساختار سازمان تربیت بدنی؛

- توجه به ویژه به مشکلات دانش‌آموزان در دوره پیش‌دانشگاهی و بررسی و مطالعه در جهت رفع معضلات آنها در ورودی به دانشگاه‌ها، از اهم مواردی است که در پی خواست مردم در دستور کار مجلس و نمایندگان محترم قرار گرفته است.

۲-۵- استفاده از اطلاعات کارشناسانه در کمیسیون‌ها و بخش‌های مختلف

در این خصوص نیز خوشبختانه کارنامه مجلس پنجم قابل قبول می‌باشد. چنانکه ذکر شد توجه ویژه به جایگاه مرکز پژوهش‌های مجلس و استفاده هرچه بیشتر نمایندگان از امکانات کارشناسی این مرکز در بررسی و تصویب طرح‌ها و لوایح، بررسی مقدماتی بودجه در مرکز پژوهش‌ها و اعمال نظارت کارشناسی این مرکز در لایحه بودجه، همچنین راه‌اندازی و تکمیل فازهای اول و دوم شبکه خانه ملت با استفاده از پیشرفته‌ترین فن‌آوری جهت اطلاع‌رسانی و استفاده هرچه بیشتر نمایندگان محترم مجلس از اطلاعات موجود در کشور و حتی در سایر نقاط دنیا، هم از مواردی است که در این خصوص انجام شده است.